

Література

1. Боговая Н.О. Ландшафтное искусство / Н.О. Боговая, Л.М. Фурсова. – М. : ВО Агро-промиздат, 1988. – 223 с.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підручник. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.
3. Николаевская З.А. Садово-парковый ландшафт. – М. : Изд-во "Стройиздат", 1989. – 344 с.
4. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1977. – 272 с.

Курныцька М.П. Композиция декоративных групп Стрыйского парка

Проанализированы основные закономерности формирования декоративных древесных групп Стрыйского парка по структурным особенностям, композиционным факторам построения, систематике и эстетичности. Сделано обобщение подавляющих свойств исследуемых декоративных групп. Установлено, что основные изъяны групп связаны не так с композиционными моментами, как с тщательностью досмотра и формирования. У кустарников не осуществляют формирующей обрезки, прореживания крон, не выпалывают случайные примеси, наблюдается поростевое загущение композиций. Влияют на вид групп и благоустройство территории, состояние газонов, дорожные покрытия и т.п.

Ключевые слова: композиция, парковый пейзаж, декоративные группы, проектирования, декоративность.

Kurnytska M.P. Decoration groups composition in the park "Stryis'kyi"

Special features of decoration woody groups formation in the park "Stryis'kyi" are investigated. Their structure, composition and esthetics are systematized and analyzed. Preferable properties of the groups under investigation are selected and generalized. It is set that the basic defects of groups are related not so to the composition moments, as with the care of examination and forming. At bushes does not carry out the forming trimming, thinning out of crowns, does not weed casual admixtures, there is porosteve densified of compositions. Influence groups and equipping with modern amenities of territory, state of lawns, travelling coverages, etc.

Keywords: composition, park landscape, decoration group, design, decoration.

УДК 159.9:504 Доц. В.В. Чаплик, канд. мед. наук; здобувач Т.Р. Маишталер; здобувач Л.І. Дудко, асист. З.А. Біда – Львівський НМУ ім. Д. Галицького

ПОВЕДІНКА ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ЕКОЛОГІЧНИХ КАТАСТРОФ

Показано, що в перші години після екологічних катастроф у більшості людей виникають психоемоційні розлади, поведінка їх стає примітивною і нелогічною, може виникати паніка. В екстремальних умовах постраждали потребують психотерапевтичної допомоги. Практично все населення, яке перебувало в зоні катастрофи, потребувало вживання заспокійливих препаратів. Встановлено, що суспільство складається не тільки з дорослих здорових людей. Є значна частина людей з неповноцінною психікою (шизофреніки, наркомани, алкоголіки, безхатченки, злочинці тощо). Поведінка таких людей в екстремальних ситуаціях практично не вивчена, тому можна припустити, що вона буде ще більш непередбачуваною, ніж у здорового населення. Нарешті, детального вивчення потребує поведінка дітей в екстремальних умовах. Ця проблема також далека від свого вирішення.

Ключові слова: екологічна катастрофа, психоемоційні розлади, психологічний захист.

Руйнівний вплив екологічних катастроф у переважній більшості випадків порівнюють із такими ж наслідками в районі воєнних дій. Поведінка людей у таких екстремальних ситуаціях істотно змінюється і часто стає не-

адекватною [2, 3, 5]. Доведено, що 55 % травм під час надзвичайних ситуацій потерпілі отримують внаслідок власної неадекватної поведінки [4].

Ще до виникнення екстремальної ситуації, у звичайних умовах життя, кожна людина повинна приділяти увагу психологічній підготовці, основне призначення якої – ознайомлення зі способами відновлення нормального психологічного стану в умовах екстремальної ситуації, навчання само- і взаємодопомоги, виховання впевненості в собі і взаємовиручки, а також потреби підтримання гарного психологічного настрою в колективі [1]. Варто пам'ятати, що тоді, коли людина у звичайних умовах життя може негативно відбитись на їх психоемоційному стані в умовах екстремальної ситуації. Кожна людина в повсякденному житті повинна постійно піклуватись про зміцнення своєї нервової системи, тоді й екстремальні ситуації вона зможе легше переборювати.

Найважливішим елементом психологічного захисту є вміння керувати власними емоціями за типом зворотного зв'язку, тобто перерозподіляти негативні емоції в соціально-прийнятну поведінку. В окремих випадках психологічний захист може спрацювати за принципом раціональності подальших дій. Не зміг повністю уникнути небезпеки – нічого, могло бути й гірше, якщо трапилося б... те і те, або за принципом відчуження переживань, тобто з кимось обговорити ситуацію, поглянути на неї мовби збоку або з позиції іншої людини. Інколи треба перефокусувати свою увагу і думки на навколишній світ або на події минулого.

Практично у кожної людини під час і після великих екологічних катастроф виникає перенапруження у психоемоційній сфері та, як відповідь на надзвичайну ситуацію, з'являються мимовільні реакції організму. У перші години або наступного дня після катастрофи у людей, зокрема і тих, які не постраждали, виникають такі стани:

Збудження, яке проявляється настороженістю, вразливістю, тривогою, яка у окремих осіб переростає у страх, жах і панічний стан. Гальмування, яке проявляється зниженням розумової та рухової активності, відчуженням, у деяких людей – ступором. Перехідні стани – розгублення, здивування, нерозуміння, істерика. У деяких людей внаслідок виснаження нервово-психічних процесів з'являється відчуття втоми. В інших виникає стан фрустрації, тобто пригнічення і напруга, пов'язані зі сприйняттям перешкод як непереборних. У такому стані люди відчувають гнітючу напругу, тривогу, можуть стати агресивними, злими.

Усі названі стани характеризуються порушеннями процесів мислення, емоційних та рухових реакцій. Поведінка людей стає спрощеною – примітивною і нелогічною. Спостерігається намагання уникнути будь-якої напруженої ситуації і, як наслідок, немотивовані вчинки і дії. Усі названі стани характеризуються порушеннями процесів мислення, емоційних та рухових реакцій. В окремих людей чи груп осіб виникає психічний шок, який проявляється в двох фазах – еректильній і торпідній. Еректильна фаза шоку характеризується збудженням, нецілеспрямованою діяльністю, метушливістю, реакціями втечі, зокрема й назустріч небезпеці; торпідна фаза проявляється через апатію, байдужість, бездіяльність.

Паніка, як крайній стан напруженості, може охоплювати одну людину або групу людей. Вона проявляється нестриманим, неконтрольованим нама-

ганням уникнути небезпеки. При цьому інстинкти переважають розум. У деяких ситуаціях стан паніки має "епідемічні" властивості. Це так зване психічне зараження. Воно може бути емоційно позитивним і емоційно негативним. Важливо зазначити, що небезпека, яка стала причиною панічного настрою людей, може бути не тільки реальною, а й уявною. Саме нафантазована небезпека найчастіше виникає за недостатньої інформації про ситуацію. У таких випадках з'являються чутки і домисли, які сприяють розвитку панічних настроїв. Іншими проявами неправильної поведінки є неадекватна ейфорія, примітивні дії і невпорядкована діяльність. В окремих осіб можуть виникнути істеричні реакції – сліпота, глухонімота, міркування на рівні дитячого віку, втрата чутливості, псевдопаралічі тощо.

Усі перераховані відхилення в поведінці спостерігаються в перші години після виникнення екстремальної ситуації і, зазвичай, зникають протягом кількох діб. У зоні катастрофи частіше проявляються легкі, не завжди небезпечні для життя психоневрологічні реакції – тремтіння кінцівок, всього тіла, збліднення або почервоніння ділянок шкіри та психосоматичні синдроми: тахікардія, брадикардія, підвищення артеріального тиску, знепритомнення, судомне скорочення окремих м'язів, висипи на шкірі. В окремих випадках можливі гіпертонічні кризи, інфаркти міокарда, приступи бронхіальної астми, порушення мозкового кровообігу, загострення ендокринних захворювань, передчасні пологи та ін. Аналіз минулих екологічних катастроф показав, що протягом перших 24-х годин після їх виникнення відхилення в поведінці були майже у всіх людей, які потребували допомоги. Практично все населення, яке перебувало у зоні катастрофи, потребувало заспокійливих препаратів.

Як доводить практика, більшість постраждалих в екстремальній ситуації потребують допомоги людей, які сприяли б налагодженню психоемоційних розладів. Особливо потрібним у цьому контексті є психотерапевтичний вплив на постраждалого. Важливо відразу ж переконати таку людину, що в ситуації, яка склалася, між присутніми немає принципової різниці, бо всі піддаються впливу стресу. При цьому потрібно вимагати від постраждалого співробітництва, а в багатьох випадках і допомоги. Під час розмов потрібно займати активну позицію – позицію схвалення або критики поведінки постраждалого. Потрібно проявляти пильність і чуйність, бути терплячим і серйозним, а також мати почуття гумору. Крім цього, потрібно ясно і доступно пояснити постраждалому механізм походження стану, який у нього виник, та вказати шляхи до його ліквідації.

На завершення, зазначимо, що мова йшла про дорослих здорових людей. Але суспільство складається не тільки з них. Є значна частина людей з неповноцінною психікою (шизофреніки, наркомани, алкоголіки, безхатченки, злочинці тощо). Поведінка таких людей в екстремальних ситуаціях практично не вивчена, тому можна припустити, що вона буде ще більш непередбачуваною, ніж у здорового населення. Нарешті, детального вивчення потребує поведінка дітей в екстремальних умовах. Ця проблема також далека від свого вирішення.

Література

1. Дубицький А.Ю. Медицина катастроф / А.Ю. Дубицький, І.О. Семенов, Л.П. Чепкий. – К. : Изд-во "Либра", 1999. – 384 с.

2. Кузьменко Є.М. Особливості ставлення до себе й до життя людей, які пережили екологічні катастрофи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук. – К., 2005. – 17 с.
3. Поваляєва В. Психологічна травма // Надзвичайна ситуація. – 2007. – № 11. – С. 46-47.
4. Черняков Г.О. Медицина катастроф / Г.О. Черняков, І.В. Кочін, П.І. Сидоренко. – К. : Изд-во "Лыбидь", 2002. – 350 с.
5. Ястребов Г.Б. Безопасность жизнедеятельности и медицина катастроф. – Ростов-на-Дону : Изд-во "Фарма-Бен", 2005. – 398 с.

Чаплик В.В., Машталер Т.Р., Дудко Л.И., Бидя З.А. Поведение людей во время экологических катастроф

Показано, что в первые часы после экологических катастроф у большинства людей возникают психоэмоциональные расстройства, поведение их становится примитивным и нелогичным, может возникать паника. В экстремальных условиях потерпевшие нуждаются в психотерапевтической помощи. Практически все население, которое находилось в зоне катастрофы, требовало употребления успокоительных препаратов. Установлено, что общество состоит не только из взрослых здоровых людей. Есть значительная часть людей с неполноценной психикой (шизофреники, наркоманы, алкоголики, безхатченки, преступники и тому подобное). Поведение таких людей в экстремальных ситуациях практически не изучено, потому можно допустить, что она будет еще более непредсказуемой, чем у здорового населения. Наконец, в детальном изучении нуждается поведение детей в экстремальных условиях. Эта проблема также далека от своего решения.

Ключевые слова: экологическая катастрофа, психоэмоциональные расстройства, психологическая защита.

Chaplyk V.V., Mashtaler T.R., Dudko L.I., Bida Z.A. People's behaviour during ecological disasters

It is shown, that for the most people psychically emotional disorders take place in the first hours after ecological disasters. The behavior becomes primitive, illogical and panic spreads. Victims of the disasters need psychically therapeutical treatment. Practically all people who were in the region of the disaster need sedatives. It is set that society consists not only of adults of healthy people. There is considerable part of people with an inferior psyche (schizophrenics, drug addicts, alcoholics, bezkhatchenki, criminals and others like that). The conduct of such people in extreme situations practically is not studied, that is why it is possible to assume that it will be yet more unforeseeable, than at a healthy population. Finally, in the detailed study the conduct of children needs in extreme terms. This problem is also distant from the decision.

Keywords: ecological disaster, psychically emotional disorders, psychological defence.

УДК 634.017:502.75:631.529

Аспір. Н.П. Степаненко¹ – НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ

**ОЦІНЮВАННЯ ДЕКОРАТИВНОСТІ ЗАПОВІДНИХ
ДЕНДРОСОЗОЕКЗОТІВ EX SITU ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Акцентовано увагу на існуючих підходах до оцінювання декоративності рослин, особливо наголошено на потребі використання дендрозоекзотів у культурі, що є надзвичайно актуальним. Наведено результати оцінювання досліджених видів за рівнем їх декоративності, а також виділено види з високими показниками для використання в ландшафтному будівництві.

Ключові слова: раритетні види, дендрозоекзоти, ex situ, оцінка декоративності, Лісостеп України, Червоний список МСОП, Європейський Червоний список.

Історичний досвід і практика довели, що метод ex situ є надійним та активним способом збереження видів поза природним середовищем. При

¹ Наук. кер. проф. С.Ю. Попович, д-р біол. наук – НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ